

VETROPARK – ATRAKCIJA I ZA DOMAĆE I ZA STRANE GOSTE

Cijenica da je izgradnjom vetroparkova „Alibunar“ i „Malibunar“ vетар već postao glavni energetski izvor za ovaj deo Banata važna je iz više aspekata - kao deo strategije izgradnje obnovljivih energetskih izvora, nesumnjivo, ali i kao dokaz da je područje na kom se prostire dobra ekološka zona. Prostije rečeno, da ovo područje nije već imalo prirodnji potencijal poznat kao ruža vetrova koja čisti vazduh, vetroparka ne bi bilo.

Struja koja se dobija snagom veta je znatno „čistija“ od ostalih, a da proizvodnja ne bi remetila uspostavljeni ekološki sistem, sačinjena je puna analiza uticaja.

Strana IV

Izgradnjom vetroparkova, prema uveravanjima eksperata, nijedan element - zemlja, vazduh, voda, živi svet - nisu poremećeni. Naprotiv, sama priprema terena iziskivala je niz predradnji koji idu u prilog očuvanju prirode

IVAN ĐOKOVIĆ: PODRŠKA RAZVOJU TURIZMA U PEŠČARI

Opštine koje dele Deliblatsku peščaru dobole subvencije za razvoj turističkih kapaciteta u protekle dve godine, a najavljeni bespovratna pomoći i za nove projekte koji će doprineti razvoju tog kraja

Strategija razvoja turizma u Srbiji, kao i Program razvoja turizma u Vojvodini do 2024. godine kao jednu od turističkih regiona prepozne Vršačke planine sa Deliblatskom peščarom i Belocrkvanskim jezerima, kaže u razgovoru za Danas potpredsednik Pokrajinske vlade i pokrajinski sekretar za privredu i turizam Ivan Đoković.

- Moram reći da do sada, a plašim se da će tako biti i u budućnosti, nismo svesni značaja Deliblatske peščare kao jedine takve i najveće peščare u Evropi - ističe Đoković i podseća da Peščara čuva preko 900 zaštićenih biljnih vrsta, nekoliko zaštićenih vrsta ptica, bogatstvo flore i faune...

Strana III

Rasim Ljajić, ministar turizma, trgovine i telekomunikacija

**Kad
Alibunar
ponudi
dobar
projekat,
biće
finansiran**

Cele godine mi imamo otvorene konkurse putem kojih pomažemo realizaciju svih projekata čiji je cilj povećanje turističkog prometa kroz poboljšanje turističke infrastrukture pre svega. Bez toga mi možemo da imamo najbolje želje, kaže ministar za „Alibunar Danas“

Strana II

Miodrag Mitrović, direktor TO Alibunar

**NEMAMO
MNOGO TOGA
DA PONUDIMO
GOSTIMA**

Strane II i III

Posmatrači ptica

Rasim Ljajić, ministar turizma, trgovine i telekomunikacija

Kad Alibunar ponudi dobar projekat, biće finansiran

Cele godine mi imamo otvorene konkurse putem kojih pomažemo realizaciju svih projekata čiji je cilj povećanje turističkog prometa kroz poboljšanje turističke infrastrukture pre svega. Bez toga mi možemo da imamo najbolje želje, kaže ministar za „Alibunar Danas“

Sta država Srbija i konkretno Ministarstvo za turizam, trgovinu i telekomunikacije mogu da učine da se pospeši razvoj turizma u Opštini Alibunar i delu Banata koji raspolaže jednim od najvećih prirodnih dobara u Evropi - Deliblatskom peščaru.

Ovo pitanje, naravno, upućeno je resornom ministru Rasimu Ljajiću, ali je istovremeno upućeno i lokalnoj samoupravi na čelu sa predsednikom Opštine Dušanom Đakićem. Za razliku od potonjeg, ministar je imao i vremena i dobre volje da se pozavi ovim na Alibunar važnijim pitanjem. Tim pre, što je nužan dodatak pitanju, činjenica da je ova nevelika opština - uprkos svim prednostima koje nosi bogata banatska zemlja i prirodnim fenomenima - ne razvijena i što je iz godinu u godinu napušta sve više ljudi u potrazi za boljim mogućnostima.

Propulzivna i atraktivna privredna granica na kakov je turizmu, udružena sa prirodnim prednostima, može biti dugoročna i najvažniji put razvoja, a time i održanja komune.

- Ključna prednost Alibunara je geografska pozicija koju navodite, a podjednako bitna kao i sama izuzetna prirodna sredina jeste relativno mala udaljenost od ključnih saobraćajnica i glavnih centara poput Beograda i Novog Sada i okolnih zemalja Evropske unije, Mađarske, Rumunije i Bugarske - kaže za Alibunar Danas ministar Ljajić.

Dostupnost destinacije je, objasnjava on, relativno laka, što je jedan od preduslova za razvoj turizma: - Ima, naravno, još dosta infrastrukturnih stvari koje treba uraditi, ali geografska pozicija Alibunara je ogromna prednost u odnosu na neku drugu području.

Ključni deo odgovora na postavljeno pitanje našeg ministra ovako obrazlaže: - Ministarstvo će pomoći svim jedinicama lokalne samouprave koje izazu sa konkretnim projektima. Cele godine mi imamo otvorene konkurse putem kojih pomažemo realizaciju svih projekata čiji je cilj povećanje turističkog prometa kroz poboljšanje turističke infrastrukture, pre svega. Bez toga mi možemo da imamo najbolje želje, ali ko nema te sinergije, lokalnih turističkih or-

ganizacija, lokalnih samouprava, u ovom slučaju i Pokrajine Vojvodine i države, odnosno Ministarstva - ne može biti ni krajnjih dobrih efekata.

Drugim rečima, na potezu je lokalna samouprava koja uz pomoć turističkih organizacija i poslenika treba da sačini projekt koji će u ovaj deo Srbije doneti novac i sledstveno nove goste.

Ministar Ljajić kao primere dobre prakse navedi projekt koji Ministarstvo i Pokrajina realizuju sa Suboticom na Paliću - spa-centar i izgradnju najveće letnje pozornice u Srbiji u Sokobanji. - Deliblatska peščara kao važan turistički resurs, kao potencijal može da bude stavljen u funkciju jedino ukoliko ima ideja, konkretnih projekata lokalne uprave - objašnjava Ljajić.

Na konkretno pitanje kako bi se mogao unaprediti lovni turizam kao izuzetno atraktivan i za domaće i za strane goste, ali i neophodan za održavanje izuzetno bogate flore i faune ovog područja, ministar odgovara:

- Apsolutno ste u pravu, lovni turizam je u trendu, mi smo imali više grupacija iz Italije koje su dolazile, ali i u Peščari i na drugim mestima u Srbiji to nije valorizovano na adekvatan način. Više su to sporadični ili manje grupe turista, odnosno lovaca, ali to nije značajnije uticalo na turistički promet.

Da bi efekti bili dobiti mora se uložiti puno, ne samo u održavanje „lovnog“ fonda već i u prateću infrastrukturu i promociju. Neophodno je osmisliće dodatne sadržaje u vreme lovine sezone, obezbediti adekvatan smeštaj za lovce različitih interesovanja i statusnih mogućnosti. Alibunar u tom smislu ima atraktivnu tradicionalnu manifestaciju - lov na crvenu lisicu - ali mora se još mnogo toga uraditi da bi se privukli izbjeljivi strani gosti. Prednost ovih vrsta turizma je što se, uz dobru, ponudu klijentu trajno vezuje za određenu destinaciju.

Slično je, kaže Rasim Ljajić, i kada je reč o razvoju specifičnog turizma, kakav je ekološki, a zbog obilja endemske vrsta biljaka, životinja i insekata, značajan potencijal je i edukativni turizam. Tu Alibunar takođe ima neke početne rezultate, ali daleko je od toga da postane škola prirode i škola u prirodi.

J. Jovanović

Ključna prednost Alibunara je geografska pozicija koju navodite, a podjednako bitna kao i sama izuzetna prirodna sredina jeste relativno mala udaljenost od ključnih saobraćajnica i glavnih centara poput Beograda i Novog Sada i okolnih zemalja Evropske unije, Mađarske, Rumunije i Bugarske

Foto: BETA PHOTO / Milos Miskov

Napomena

Projekat „Turizam kao najveći potencijal Alibunara“ sfinansira se sredstvima Opštine Alibunar. Stavovi izneti u podzoranom medijskom projektu nužno ne izražavaju stavove organa koji je dodelio sredstva.

Miodrag Mitrović, direktor Turističke organizacije Alibunar

Nemamo mnogo toga da ponudimo gostima

Ne tako davno bilo je priča i planova o tome da bi bilo dobro da ova opština ima jednu banju, međutim Mitrović kaže da se to „nekada pominjalo“, ali da se nije otišlo dalje od ideje

banatu lisicu“ koja će biti održana 19. januara - ističe Miodrag Mitrović.

Upravo ova manifestacija Turističke organizacije, kako kaže naš sagovornik, pomaže koliko im njihov skromni, siromašni budžet dozvoljava.

Lov na banatsku lisicu, u čemu smo već pisali u prvom broju dodatka „Alibunar Danas“, jeste tradicionalna manifestacija koja ima i edukativni karakter, jer se u okviru nje organizuju i stručna predavanja o razvoju domaćeg lovnog turizma, kao i o bolesti besnila, kako kod lisica, tako i kod ostalih predstora koji žive na ovom području. Svake zime, u približno isto vreme, više stotina lovaca učestvuje u hajci na banatsku lisicu. Hajka se kreće u ritmu između mesta Seleuš i Lokve, gde je pomenuta životinja i najbrojnija, a lovci se samo odmereno i planski, pa je tako u skladu sa zakonskim normama tokom poslednje hajke odstreljeno sedam lisica. I narednu jubilarnu 15. hajku organizovat će lovacka udruženja „Srinda“ i Turistička organizacija opštine Alibunar.

Nezabudljivi deo turističke ponude opštine Alibunar, ali i ostalih mesta koja se nalazi u neposrednoj blizini najveće evropske reke je i biciklistička ruta koja prolazi kroz našu još devet zemalja. Ruta „Euro Velo 6“ je međunarodna biciklistička staza koja kreće od Francuske, preko Švicarske, Nemačke, nastavlja se kroz Austriju, Slovačku, Mađarsku i Hrvatsku do Srbije, i dalje do Rumunije i Bugarske.

S obzirom na to da je svet flore i faune u Deliblatskoj peščari izuzetno bogat i da se nedaleko nalazi i Kanal DTD, on je omiljena destinacija često ne samo lokalnim ljubiteljima lova i ribolova, već i onima koji dolaze iz daleka.

- Lov i ribolov su razvijeni, ali najviše na dnevnom nivou, ljudi dolaze na dan da pecaju.

Sve je još u nekom povodu i generalno je ulaganje u lov i ribolov na „kratkom štalu“.

Ono što imamo i čime možemo da se

pohvalimo jeste manifestacija „Lov na

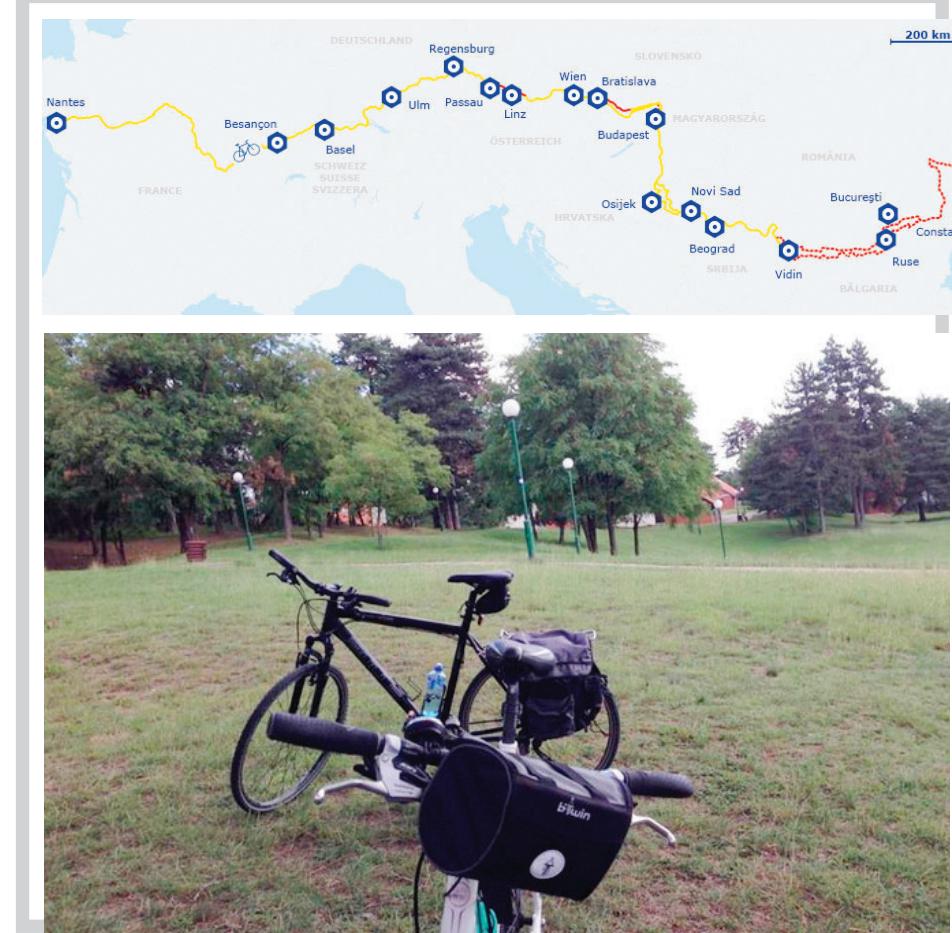
Dubovački rit

Dva veka pošumljavanja Peščare

Pošumljivanje Deliblatske peščare počelo je pre dva veka, dok je ovim delom zemlje vladala Austro-Ugarska monarhija. U to doba Peščara je, kako i sami kazuje, bila pustinja na čijim je obdima bilo nešto vegetacije. Nepregledno polje peska je ugrozavalo živi svet, uključujući ljude, ali i njihove tvorevine kakve su saobraćajnice i kuće. I, daborne, njive. Suočena sa tim, Habzburška monarhija, uvek željna novih kvalitetnih prostranstava, plan pošumljavanja poverila je inženjeru Francu Bahovenu, a posao je nastavio Jozef Veseli.

Bela breza i jablan su bili prvi izbor, a kasnije je stigao i bagrem koji je danas prevashodna šumska kultura, jer pokriva više od dve trećine Peščare. Pošumljivanje je potrajalo bez malo čitav vek do 1907. godine, a sedan decenija kasnije Deliblatska peščara je zakonom proglašena za Specijalni rezervat prirode i danas je 35 hiljada hektara pod visokim stepenom zaštite.

Kočija je važno održati ovaj fenomen začet prirodom, a dopunjjen ljudskom rukom i brigom, pokazuje i podatak da JP „Vojvodinašume“ godišnje izdvaja bezmalo milijardu dinara za dalje pošumljavanje, negu i zaštitu šuma na teritoriji kojom gazduju, uključujući peščaru.

Potpredsednik Pokrajinske vlade i pokrajinski sekretar za privredu i turizam Ivan Đoković

PODRŠKA RAZVOJU TURIZMA U PEŠČARI

Opštine koje dele Deliblatsku peščaru dobile subvencije za razvoj turističkih kapaciteta u protekle dve godine, a najavljeni bespovratna pomoć i za nove projekte koji će doprineti razvoju tog kraja

Piše: Radovan Balać

Moram reći da do sada, a plašim se da će tako biti i u budućnosti, nismo svesni značaja Deliblatske peščare kao jedine takve i najveće peščare u Evropi, ističe Đoković i podsedač da Peščara čuva preko 900 zaštićenih biljnih vrsta, nekoliko zaštićenih vrsta ptica, bogatstvo flore i faune...

stavi da pruža podršku razvoju turizma u tom prirodnom dragulju.

Ove i prethodne godine dali smo nekoliko subvencija opštinama Kovin, Vršac, Bela Crkva, opština koje zahvataju Deliblatsku peščaru. Novac je namenjen podizjanju smeštajnih i ugostiteljskih kapaciteta na tom području.

Jednim svojim delom ova ruta prolazi i kroz severni deo Srbije prateći liniju Dunava, od Bačkog Brega, preko Novog Sada i Beograda.

Lj. Bukić

Ranije je Deliblatska peščara bila stecište školskih ekskurzija u centru „Paja Manganović“. Nažalost, kaže Đoković, ti objekti su prilično zapušteni i potrebna je rekonstrukcija i adaptacija, koje je izazvala dosta novca.

On navodi da postoji i edukativni centar, koji bi takođe trebalo unaprediti kroz međunarodne projekte i uz podršku države i JP „Vojvodinašume“ koje upravlja Specijalnim rezervatom prirode Deliblatske peščare.

Pored turističkih mogućnosti i kapaciteta, Đoković kaže da je na obodom Peščare u zacelju i inspekcijski nadzor. Ni kategorizacija objekata nije obuhvatila apartmanske objekte tog tipa, ona ih samo spominje. U ruralnim sredinama takvi objekti nisu kategorisani. Verujem da će mnogi, kao što je model na Belovrckvanskim jezerima, početi i u Peščari da nudi svoje vikendice turistima - dakle, usluge smeštaja, noćenja, ishrane ... - ističe Đoković.

Potpredsednik Pokrajinske vlade primećuje da taj kraj, pa i ceo Južni Banat, nikada nije sišao na Dunav, koji je u Peščaru najveći resurs tog kraja.

- Dunav je zanemaren i zapostavljen, taj kapital u kulturno-sportskom, transportnom, turističkom i svakom drugom smislu nije dovoljno valorizovan. Jedan od strateških pravaca razvoja tog kraja jeste spuštanje Deliblatske peščare i turizma na Dunav. Velika reka treba da donosi turiste i novi elan, novu vrednost turističkom proizvodu koji se zove Deliblatska peščara - smatra Đoković.

VETROPARK – ATRAKCIJA I ZA DOMAĆE I ZA STRANE GOSTE

Izgradnjom vetroparkova, prema uveravanjima eksperata, nijedan element – zemlja, vazduh, voda, živi svet - nisu poremećeni vetroparkom. Naprotiv, sama priprema terena iziskivala je niz predradnji koje idu u prilog očuvanju prirode

Proizvodnja zelene struje: Sa prošlogodišnjeg otvaranja vetroparka

Na putu do Alibunara, po izlazu iz Vladimirca, sa leve strane prostire se nova atrakcija ovog banatskog gradića - vetropark „Alibunar“, koji je izgradila kompanija Elicio. Novi vetropark ima 21 turbinu, koje će ubuduće snabdevati 36.000 domaćinstava. Skupa sa ranije otvorenim vetroparkom „Malibunar“ 45.000 domaćinstava moći će da računa na ekološki proizvedenu električnu energiju.

Vetropark je izgrađen na poljoprivrednom zemljištu u K.O. Alibunar i K.O. Vladimirovac, sa leve strane državnog puta IA reda br.3 Beograd - Vršac (po staroj kategorizaciji M 1.9), na potezu od km 53+300 do km 55+900 puta. Lokacija za vetropark odabrana je na osnovu detaljnih analiza veta i reljefa terena. Ovaj vetro-

park sastoji se od 21 vetrogeneratora nominalne jedinične snage po 2,0 MW koji svoju punu snagu razvijaju pri brzinama veta od 11 m/s.

Vetrogeneratori u Alibunaru raspoređeni su na lokaciji koja je izabrana kao najoptimalnija u košavskom području Južnog Banata, nakon preciznih istraživanja terena i merenja kvaliteta i brzine veta, koja je utvrdila Studija Atlas vetrova.

Činjenica da je vетar već postao glavni energenski izvor za ovaj deo Banata važna je iz više aspekata - kao deo strategije izgradnje obnovljivih energetskih izvora, nesumnjivo, ali i kao dokaz da je područje na kom se prostire dobra ekološka zona. Prostite rečeno, da ovo područje nije već imalo prirodni potencijal poznat kao ruža vetrova koja čisti vazduh, vetro-

parka ne bi bilo. Struja koja se dobija snagom veta je znatno „čistija“ od ostalih, a da proizvodnja ne bi remetila uspostavljeni ekološki sistem, sačinjena je puna analiza uticaja.

O kako je važnom projektu je reč, svedoči i generalni direktor kompanije Elicio NV Ludo Vandervelden: - Postigli smo i značajno smanjenje od 105 hiljada tona manje ugljen-dioksida, što je veliki doprinos zaštiti životne sredine.

Prema uveravanjima eksperata, nijedan element - zemlja, vazduh, voda, živi svet - nisu poremećeni vetroparkom. Naprotiv, sama priprema terena iziskivala je niz predradnji koje idu u prilog očuvanju prirode. Kompanija Elicio je, poštujući najviše standarde životne sredine, sprovele brojna istraživanja o uticaju na floru i faunu, kao i merenja nivoa buke, o čemu redovno obaveštava lokalnu zajednicu.

Osim što će obezbeđivati zelenu električnu energiju za 45.000 domaćinstava vetroparkovi „Alibunar“ i „Malibunar“ doprinose smanjenju 105 hiljada tona ugljen-dioksida koji je do sada izbacivan u atmosferu

ske banke i komercijalne banke podržale projekat sa 59,1 milion evra.

O značaju vetroparka svedoči i činjenica da su početkom septembra, kada je otvoren ovaj izvor zelene energije, na svečanosti pored ministra ratarstva i energetike Aleksan-

ovake projekte, kojih će ubuduće biti i više i koji će uticati na povećanje ukupne energetske sigurnosti i potrošnje energije iz obnovljivih izvora energije.

Prema rečima regionalnog menadžera IFC-a za centralnu i jugoistočnu Evropu Tomasa Lubeka, izgovorenim na svečanosti - Vetropark Alibunar je savršen primer projekta zelene energije u Srbiji: - On će doprineti da Srbija ispunji svoje obaveze u okviru ugovora o osnivanju Energetske zajednice da 27 odsto njene potrošnje do 2020. bude iz obnovljivih izvora.

Na koji način savremeni donkihovatski „sistem“ može doprineti razvoju Alibunara, kao i u ostalim stvarima, ostaje na organima lokalne samouprave i njihovoj inicijativi.

Nema sumnje da se mogu ugledati na neke druge turističke destinacije koje spajaju prirodni sistem, važne objekte i naprednu tehnologiju. Činjenica je da impresivni pogled koji se

Lična karta

Vetrogeneratori su identični, međusobno udaljeni najmanje 400 metara, raspoređeni u tri reda po sedam stubova.

Svaki vetrogenerator se sastoji od 3 elise, glavčine, nosača rotora, ležaja zakretnog mehanizma, kućišta rotora, glavnog ležaja, glavne osovine, prenosnika (multiplikatora), kočionog diska, prenosne spojnice, generatora, servisne dizalice, meteoroloških senzora, nosećeg stuba, zakretnog diska, zakretnog zupčanika, noseće ploče gondole i druge opreme potrebne za normalno funkcionisanje vetrogeneratora.

Veza između vetrogeneratora i priključak na srednjeponsku mrežu planirane su podzemnim kablovima 33 kV do objekta srednjeponskog postrojenja 33 kV i preko transformacije 33/110 kV na 110 kV koja će se građiti za potrebe vetroparka.

Na lokaciji za izgradnju kompleksa u okviru vetroparka nalaziće se sledeći objekti: Priključno razvodno postrojenje sa komandnom zgradom, transformacija 33/110 kV sa srednjeponskim postrojenjem 33 kV i komandnom zgradom, kao i postrojenje sopstvene potrošnje.

Lokacijska dozvola za vetropark „Alibunar“ dobijena je 2013. godine rešenjem Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam, građevinarstvo i zaštitu životne sredine. Iste godine dobijena je i energetska dozvola od Ministarstva energetike i zaštite životne sredine, kao i Rešenje nadležnog Pokrajinskog sekretarijata o usvajanju Studije o proceni uticaja na životnu sredinu. Građevinska dozvola za vetropark „Alibunar“ ishodovana je sredinom 2014. godine nakon čega je ishodovano i nekoliko važnih dozvola kojima se reguliše pitanje izgradnje pristupnih puteva i saobraćajnih priključaka.

Februara 2015. godine vetroelektrana „Alibunar“ (42 MW) dobila je privremeni status povlaštenog proizvođača električne energije nakon što je, u skladu sa zakonom, položila bankarsku garanciju Ministarstvu ratarstva i energetike.

(Izvor: <http://vetroparkalibunar.rs/projekat>)

No, zbog zaista impresivnog izgleda, vetroparkovi „Alibunar“ i „Malibunar“ su razvojni potencijal u svakom smislu, pa i turističkom, kad je reč o neposrednoj okolini gde su smeštene ove moderne vetrenjače. A i treba ih iskoristiti jer je reč o vrlo vrednoj investiciji. Kako je letos saopštila kompanija Elicio, u projekt izgradnje novog vetroparka uloženo je bezmalo 80 miliona evra, od kojih je sama kompanija investirala 20 miliona evra, dok su IFC grupacija svet-

dra Antića bili i ambasadori Kraljevine Belgije i Švajcarske, IFC, Unicredit banke, predstavnici Pokrajinske vlade, opštine Alibunar i brojni partneri i saradnici na projektu. Kako je ministar tada rekao, puno vremena i energije uloženo je „da bismo došli do jedne ovako moderne, razvijene i tehnološki napredne Srbije u kojoj možemo videti vetroparkove“.

- Želim posebno da se zahvalim investitoru koji je našu zemlju prepoznao kao stabilnog i snažnog partnera za

pruža na vetroparkove „Alibunar“ i „Malibunar“ može pospešiti, primerice, ranije razvijeni, a sada zapušteni školski turizam, jer zasigurno nema deteta kom neće zasvetiti oči kad vidi šumu vetrenjača okruženih njivama.

Takođe, takva atrakcija nudi mogućnost izgradnje dodatnih turističkih kapaciteta - naravno na izvesnoj udaljenosti, ali ne tolikoj da se, primerice, ne mogu uočiti sela sa vrhova turbina koja sijaju kao svetionici u žitu.

A. D.